

Ανασταλτικοί Παράγοντες Συμμετοχής στη Χιονοδρομία Αναψυχής

Χαρίλαος Κουθούρης,¹ Κωνσταντίνος Αλεξανδρής,² Χρυσή Γιοβάνη,¹ & Ευαγγελία Χατζηγιάννη²

¹ΤΕΦΑΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

²ΤΕΦΑΑ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Στη παρούσα εργασία εξετάζονται θέματα που σχετίζονται με τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής στη χιονοδρομία αναψυχής. Συγκεκριμένα, η εργασία είχε στόχο τη διερεύνηση και την κατηγοριοποίηση των παραγόντων που αναστέλλουν τη συμμετοχή στη χιονοδρομία αναψυχής και την εξέταση πιθανών διαφορών στους ανασταλτικούς παράγοντες σε σχέση με δημογραφικά χαρακτηριστικά των χιονοδρόμων αναψυχής. Στην έρευνα συμμετείχαν 458 Έλληνες χιονοδρόμοι αναψυχής (62% άνδρες, 38% γυναίκες). Για τη μέτρηση των ανασταλτικών παραγόντων χρησιμοποιήθηκε τροποποιημένη η κλίμακα των Alexandris και Carroll (1997a). Τα αποτελέσματα ανέδειξαν έξι διαστάσεις ανασταλτικών παραγόντων στη χιονοδρομία αναψυχής: έλλειψη ενδιαφέροντος για συμμετοχή, ατομικά / ψυχολογικά εμπόδια, προβλήματα σε εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, έλλειψη παρέας, προβλήματα οικονομικά / πρόσβασης και έλλειψη χρόνου. Επιπλέον, τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ ατόμων διαφορετικής οικογενειακής κατάστασης στην διάσταση «οικονομικά / προβλήματα πρόσβασης» και μεταξύ ανδρών και γυναικών στην διάσταση «ατομικά / ψυχολογικά» προβλήματα ($p < .05$). Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν ότι δημογραφικής φύσης υποομάδες των χιονοδρόμων έχουν ιδιαιτερότητες, βιώνουν διαφορετικούς ανασταλτικούς παράγοντες και απαιτούν διαφορετική επικοινωνία και αντιμετώπιση προκειμένου να ξεπεράσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Ανάλογα, οι διοικήσεις των χιονοδρομικών κέντρων οφείλουν να αντιμετωπίζουν κάθε πληθυσμιακή ομάδα σύμφωνα με τα ιδιαίτερα δημογραφικά της χαρακτηριστικά.

Λέξεις κλειδιά: *ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής, χιονοδρομία αναψυχής, δημογραφικά χαρακτηριστικά Ελλήνων χιονοδρόμων*

Perceived Constraints towards Recreational Skiing Participation

Charilaos Kouthouris,¹ Konstantinos Alexandris,² Chrysi Yovani,¹ & Evangelia Hatziyanni²

¹Department of Physical Education and Sports Sciences, University of Thessaly, Trikala, Hellas

²Department of Physical Education & Sport Science, Aristotle University of Thessaloniki, Hellas

Abstract

The present study aimed to investigate: a) constraints on recreational skiing participation, as perceived by a sample of Greek skiers, b) possible differences in the perceptions of constraints among different demographic groups. Four hundred and fifty eight ($N=458$) recreational skiers (62% males and 38% females) participated in the study. A modified version of the questioner developed by Alexandris & Carroll (1997a) was used. The results revealed six constraint dimensions: lack of interest, individual / psychological, facilities / services, lack of partners, financial / accessibility, lack of time. Furthermore, the results revealed statistical significant differences between a) single and married individuals in the financial / accessibility dimension and b) males and females in the individual / psychological constraints ($p < .05$). The results of the study support that every different group of skiers must be confronted by different communication ways from ski resorts managers and according to their particular demographic characteristics.

Key words: *perceived constraints, recreational ski, and demographic characteristics of Greek tourist skiers.*

Εισαγωγή

Η χιονοδρομία στη χώρα μας, ως αθλητική δραστηριότητα αναψυχής, έχει συμπληρώσει τουλάχιστον μία εικοσαετία ζωής. Κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων ο αριθμός των χιονοδρομικών κέντρων έχει τριπλασιασθεί φθάνοντας τα 19 σε όλη τη χώρα, οι εγκαταστάσεις έχουν εκσυγχρονισθεί και ο αριθμός των χιονοδρόμων αναψυχής μαζί με τους απλούς επισκέπτες υπολογίζεται στις 250.000 κάθε χρόνο. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο αριθμός των χιονοδρόμων αναψυχής στη χώρα μας υπερβαίνει κατά πολύ, αυτόν των απλών επισκεπτών των χιονοδρομικών κέντρων (Γιοβάνη, 2005). Η αγορά των χιονοδρομικών κέντρων, ως μέρος της αγοράς του αθλητικού τουρισμού στη χώρα μας, προκαλεί σημαντικό εμπορικό ενδιαφέρον για τις διοικήσεις των χιονοδρομικών κέντρων. Στόχος είναι η κατάκτηση μεγαλύτερου τμήματος από το σύνολο των πελατών για το κάθε ξεχωριστό χιονοδρομικό κέντρο. Οι διοικήσεις των χιονοδρομικών οφείλουν να γνωρίζουν - τεκμηριωμένα - και τις επιθυμίες αλλά και τους ανασταλτικούς παράγοντες των πιθανών χιονοδρόμων πελατών τους και να κινηθούν σε μία κατεύθυνση λύσης και ικανοποίησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Η εργασία αυτή στοχεύει στην καταγραφή των ανασταλτικών παραγόντων προς τη συμμετοχή στη χιονοδρομία αναψυχής στην χώρα μας και τον εντοπισμό των διαφορετικών εμποδίων που πιθανόν βιώνουν οι χιονοδρόμοι αναψυχής με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά. Ο εντοπισμός των ανωτέρω ενισχύει την προσπάθεια των διοικήσεων των χιονοδρομικών κέντρων στην καλύτερη εξυπηρέτηση των χιονοδρόμων αναψυχής και την περαιτέρω ανάπτυξη της συγκεκριμένης αγοράς.

Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο των ανασταλτικών παραγόντων αναψυχής (Jackson, Crawford & Godbey, 1993) που αναπτύχθηκε κι εφαρμόστηκε από μεγάλο αριθμό ερευνητών αρχικά στη Βόρεια Αμερική (Jackson & Scott, 1999) και πρόσφατα στην Ευρώπη (Alexandris & Carroll, 1997a, b; Alexandris, Tsorbatzoudis, & Grouios, 2002). Η θεωρητική ανάπτυξη του ιεραρχικού αυτού μοντέλου (Crawford, Jackson & Godbey, 1991) άνοιξε νέες ερευνητικές προοπτικές στο χώρο του αθλητισμού αναψυχής. Ο Jackson (1990; 1991) υποστήριξε ότι η σημαντικότερη πρόοδος που έχει επιτελεστεί στον ερευνητικό χώρο των ανασταλτικών παραγόντων προς τη συμμετοχή σε δράσεις αναψυχής τα τελευταία χρόνια, ήταν η προσπάθεια να προχωρήσει η έρευνα πέρα από την απλή συλλογή εμπειρικών δεδομένων σε μία θεωρητική τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων. Αποτέλεσμα ήταν, η πρακτική αξία της έρευνας στην ερευνητική αυτή περιοχή να τεκμηριωθεί με μοντέ-

λα στη διεθνή βιβλιογραφία (Godbey, 1985; Howard & Crompton, 1984; Searle & Jackson, 1985a; Veal & Cushman, 1996). Οι McGuire και O'Leary (1992) και οι Alexandris και Carroll (1999) έδειξαν με συγκεκριμένες προτάσεις και επιχειρήματα πως τα ερευνητικά δεδομένα στο χώρο των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής και ελεύθερου χρόνου μπορούν να γεφυρώσουν τη θεωρητική έρευνα με την πρακτική εφαρμογή.

Ανασταλτικοί Παράγοντες για Συμμετοχή σε Δραστηριότητες Αναψυχής. Ως ανασταλτικοί παράγοντες έχουν ορισθεί «παράγοντες που αναγνωρίζονται από τους ερευνητές και γίνονται αντιληπτοί από τα ίδια τα άτομα και οι οποίοι αναστέλλουν ή αποτρέπουν την τελική συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής» (Jackson, 1993). Το μοντέλο που παρουσιάστηκε από τους Crawford και Godbey (1987) εστίασε στα εμπόδια που αντιμετωπίζει το άτομο κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης για συμμετοχή στην αναψυχή. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, οι ανασταλτικοί παράγοντες μπορούν εννοιολογικά να χωρισθούν σε τρεις κατηγορίες:

1). Οι εσωτερικοί / ατομικοί παράγοντες, οι οποίοι περιλαμβάνουν «αρνητικές ατομικές και ψυχολογικές καταστάσεις ή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ίδιου του ατόμου που αλληλεπιδρούν με τις προσωπικές του προτιμήσεις» (σελίδα 122). Παραδείγματα τέτοιων παραγόντων είναι οι αντιλαμβανόμενες ικανότητες και δεξιότητες του ατόμου, η αντιλαμβανόμενη υγεία, η κόπωση, η αυτο-εκτίμηση, η αρνητική προγενέστερη επαφή με συγκεκριμένες δραστηριότητες αναψυχής κτλ.

2). Οι διαπροσωπικοί ανασταλτικοί παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται ως «το αποτέλεσμα της διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στα άτομα που συμμετέχουν ή της μη ύπαρξης διαπροσωπικών σχέσεων» (σελίδα 123). Στην κατηγορία των διαπροσωπικών ανασταλτικών παραγόντων περιλαμβάνονται η δυσκολία εύρεσης παρέας ή συντρόφου για τη συμμετοχή σε μία δραστηριότητα αναψυχής.

3). Τα δομικά / εξωτερικά εμπόδια τα οποία αναφέρονται στους ανασταλτικούς παράγοντες που κυρίως εκλαμβάνονται «ως παρέμβαση ανάμεσα στην προτίμηση του ατόμου για συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής και την τελική συμμετοχή ή μη συμμετοχή του» (σελίδα 124). Παραδείγματα δομικών εμποδίων αποτελούν: η έλλειψη οικονομικών πόρων από το άτομο, η έλλειψη ή τα προβλήματα που σχετίζονται με τις εγκαταστάσεις, η απουσία κατάλληλων προγραμμάτων, η απουσία μέριμνας από την πολιτεία κτλ.

Οι Crawford και συνεργάτες (1991) παρουσίασαν ένα πιο αναλυτικό μοντέλο στο οποίο πρότειναν ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες επιδρούν σε διαφορετικά στάδια της διαδικασίας λήψης από-

φασης του ατόμου για αθλητική συμμετοχή και βιώνονται από το άτομο ιεραρχικά. Οι ενδοπροσωπικοί παράγοντες προτείνονται ως οι πιο ισχυροί και αποτρεπτικοί παράγοντες, ενώ αντίθετα, οι δομικοί παράγοντες προτείνονται ότι είναι οι παράγοντες με τη μικρότερη αποτρεπτική ισχύ.

Ο περισσότερες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί στη Βόρεια Αμερική. Έρευνες σε ελληνικό πληθυσμό που διενεργήθηκαν από τους Alexandris και Carroll (1977a, b) υποστήριξαν ότι τα σημαντικά προβλήματα προς τη συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής που βιώνουν οι Έλληνες ενήλικες ήταν η έλλειψη χρόνου, όπως και τα προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη εγκαταστάσεων. Πιο σύνθετες στατιστικές αναλύσεις έδειξαν ότι στην πραγματικότητα οι ενδοπροσωπικοί παράγοντες είναι εκείνοι η οποίοι προβλέπουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη μη συμμετοχή σε δραστηριότητες αθλητικής αναψυχής και περιορίζουν τη συχνότητα συμμετοχής. Τα αποτελέσματα των ανωτέρω ερευνών υποστήριξαν εμπειρικά το ιεραρχικό μοντέλο ανασταλτικών παραγόντων (Crawford, Jackson & Godbey, 1991).

Δημογραφικές Διαφορές στους Ανασταλτικούς Παράγοντες Συμμετοχής. Ένας σημαντικός αριθμός ερευνών έχει πραγματοποιηθεί με στόχο την εξέταση της σχέσης ανάμεσα στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής και στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε δείγματος (Alexandris & Carroll, 1997; Jackson & Henderson, 1995; McGuire, Dottavio, & O'Leary, 1986; Raymore, Godbey, Crawford, & Von Eye, 1994; Romsa & Hoffman, 1980; Searle & Jackson, 1985b). Η ηλικία, το φύλο και το επίπεδο της εκπαίδευσης είναι ανάμεσα στις κύριες δημογραφικές μεταβλητές, οι οποίες έχουν διερευνηθεί και έχουν βρεθεί ότι σχετίζονται σημαντικά με την αντίληψη των ανασταλτικών παραγόντων.

Η μοναδική έρευνα στην Ελλάδα για την διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής και δημογραφικών χαρακτηριστικών, όπως η ηλικία, το φύλο, η οικογενειακή κατάσταση και το μορφωτικό επίπεδο, έγινε από τους Alexandris και Carroll (1997b). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν περισσότερα ενδοπροσωπικά εμπόδια, όπως ατομικά και ψυχολογικά, από ότι οι άνδρες. Προηγούμενες έρευνες παρουσίασαν παρόμοια αποτελέσματα. Οι Raymore και συνεργάτες (1994) υποστήριξαν ότι οι γυναίκες αντιλαμβάνονται με περισσότερη ένταση τα ενδοπροσωπικά εμπόδια, όπως την έλλειψη ικανοτήτων, την έλλειψη δεξιοτήτων, την έλλειψη αυτοπεποίθησης, και την έλλειψη γνώσεων για τη διαθεσιμότητα προγραμμάτων και ευκαιριών για συμμετοχή.

Οι Alexandris και Carroll (1997b) βρήκαν επί-

σης ότι η αντίληψη των ανασταλτικών παραγόντων αυξάνεται σταδιακά όσο χαμηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου. Τα ενδοπροσωπικά εμπόδια βιώνονται πιο έντονα από άτομα με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης γεγονός που σχετίζεται προφανώς με την περιορισμένη αθλητική εμπειρία των ατόμων αυτών, τις λιγοστές γνώσεις και την περιορισμένη πληροφόρηση για την ύπαρξη και συμμετοχή σε δράσεις αναψυχής. Επιπλέον, οι έρευνες έχουν δείξει ότι τα ατομικά και προσωπικά εμπόδια αυξάνονται σημαντικά με την αύξηση της ηλικίας (Jackson, 1993; Searle & Jackson, 1985b) και τα εμπόδια που σχετίζονται με την «έλλειψη χρόνου» απεικονίζονται σχηματικά με ένα ανεστραμμένο U, καθώς αυξάνονται από την παιδική προς την ώριμη ηλικία και μειώνονται στη συνέχεια προς την τρίτη ηλικία (Jackson, 1993; McGuire et al., 1986; Searle & Jackson, 1985b). Επιπλέον, ανασταλτικοί παράγοντες που σχετίζονται με την έλλειψη παρέας βρέθηκαν να βιώνονται περισσότερο στις νεανικές και στις μεγάλες ηλικίες, σε σχέση με τη μεσαία και την ώριμη ηλικία (Jackson, 1993; McGuire et al., 1986). Τέλος, οι παράγοντες που σχετίζονται με «οικονομικά και προβλήματα πρόσβασης» εμφανίζονται να ελαττώνονται σημαντικά με την αύξηση της ηλικίας (Jackson, 1993).

Η συμμετοχή σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής στην Ελλάδα. Η έρευνα σε θέματα ελεύθερου χρόνου και συμμετοχής σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής, είναι ακόμη περιορισμένη στη χώρα μας. Δεν υπάρχουν επίσημα δεδομένα σε εθνικό επίπεδο που να καταγράφουν τη συμμετοχή των Ελλήνων πολιτών σε δράσεις αθλητισμού αναψυχής και τους ανασταλτικούς παράγοντες. Σύμφωνα με τον Nassis (1996) το γεγονός αυτό σχετίζεται και με την πολιτική των εκάστοτε κυβερνήσεων στην Ελλάδα, όπου το κύριο ενδιαφέρον και η χρηματοδότηση από την πολιτεία στρέφεται κυρίως προς τον πρωταθλητισμό και τον επαγγελματικό αθλητισμό, αδιαφορώντας για το σχεδιασμό και την προώθηση όλων των υπολοίπων μορφών αθλητισμού αναψυχής και αθλητισμού για όλους. Σύμφωνα με τους Alexandris και Carroll (1997a, b) έρευνα που έγινε σε γενικό πληθυσμό κατέγραψε τη συχνότητα συμμετοχής των κατοίκων αστικής περιοχής της Ελλάδος σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής και εντοπίστηκαν οι ανασταλτικοί παράγοντες που αντιμετωπίζαν. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας επιβεβαίωσαν την άποψη ότι στη χώρα μας η συμμετοχή των ατόμων σε δραστηριότητες αθλητικής αναψυχής είναι περιορισμένη. Ακόμη έδειξαν ότι η συμμετοχή μειώνεται δραματικά με την άνοδο της ηλικίας. Ακόμη, παρά την παγκόσμια αναγνώριση των θετικών αποτελεσμάτων της άσκησης και της συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής για την υγεία των

συμμετεχόντων, στην Ελλάδα, η άσκηση παραμένει προσωπική επιλογή του Έλληνα πολίτη και με αμφιλεγόμενη αξία για το υπόλοιπο σύνολο του πληθυσμού που δεν ασκείται.

Οι στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής σε χιονοδρομικές δραστηριότητες αναψυχής, να κατηγοριοποιηθούν σε διαστάσεις και να διερευνηθούν πιθανές διαφορές στις διαστάσεις των ανασταλτικών παραγόντων ανάμεσα σε άτομα με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Ως δευτερεύοντα στόχος ήταν η δημιουργία ενός εργαλείου μέτρησης και αξιολόγησης των ανασταλτικών παραγόντων ενηλίκων ατόμων προς τη συμμετοχή τους στην χιονοδρομία αναψυχής.

Μέθοδος και Διαδικασία

Συλλογή των δεδομένων

Η έρευνα διενεργήθηκε σε δύο από τα σημαντικότερα χιονοδρομικά κέντρα (Παρνασσός, Σέλι Βερμίου) της χώρας μας. Η συλλογή των δεδομένων έγινε κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου Φεβρουαρίου - Μαρτίου του 2004. Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε με τα ακόλουθα κριτήρια για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων: α) οι χιονοδρόμοι να είναι άνω των 18 ετών, β) να είναι Έλληνες και γ) την ημέρα της δειγματοληψίας να χιονοδρομούν, αποκλείοντας έτσι τους απλούς τουρίστες επισκέπτες των χιονοδρομικών. Αρχικά μοιράστηκαν 600 ερωτηματολόγια σε κλειστό χώρο (καφετερία των χιονοδρομικών) και τελικά επεστράφησαν 457 (ποσοστό ανταπόκρισης 82%), εκ των οποίων το 61% ήταν άνδρες και το 39% ήταν γυναίκες χιονοδρόμοι αναψυχής.

Ερωτηματολόγιο

Χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο μέτρησης των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής των Alexandris και Carroll (1997a). Τα αρχικά είκοσι εννέα (29) θέματα του ερωτηματολογίου, περιορίστηκαν σε είκοσι πέντε (25) θέματα, αφού προσαρμόστηκαν στη συγκεκριμένη δραστηριότητα της χιονοδρομίας μετά από 7 συνεντεύξεις με εμπειρικούς του χώρου της χιονοδρομίας (2 διοικητικά στελέχη των χιονοδρομικών κέντρων, 3 έμπειροι πελάτες και 2 προπονητές χιονοδρομίας). Οι απαντήσεις δόθηκαν σε πενταβάθμια κλίμακα Likert (1=συμφωνώ απόλυτα, 5=διαφωνώ απόλυτα). Το ερωτηματολόγιο συνοδευόταν ακόμη από ερωτήσεις που αφορούσαν δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου είχε ελεγχθεί σε προηγούμενη έρευνα (Alexandris & Carroll, 1997a).

Αποτελέσματα

Δημογραφικά Χαρακτηριστικά Δείγματος

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1, το 63% των πελατών των χιονοδρομικών κέντρων ήταν άνδρες και το 37% ήταν γυναίκες. Όσον αφορά την ηλικία, το 36.3% των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν ηλικίας 18- 22 ετών, το 40.5% ήταν μεταξύ 23 και 36, ενώ μεγαλύτεροι των 37 ετών ήταν το 23.2% (106 χιονοδρόμοι). Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο, παρατηρήθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες στη χιονοδρομία αναψυχής ήταν απόφοιτοι ανώτερης εκπαίδευσης (42%), ακολουθούμενοι από αυτούς της βασικής εκπαίδευσης 35% (Γυμνάσιο - Λύκειο), ενώ το μικρότερο ποσοστό ήταν οι φοιτητές (23.9%). Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των χιονοδρόμων η πλειοψηφία ήταν άγαμοι 67.4%, ενώ μόνο το 32.6% των χιονοδρόμων αναψυχής δήλωσαν ότι ήταν έγγαμοι.

Ως προς τη συχνότητα συμμετοχής, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα χιονοδρομικά κέντρα επισκέπτονται για να χιονοδρομήσουν: α) *ευκαιριακά* το 30% του δείγματος, β) *κάποιες φορές* το 26%, γ) *συχνά* το 25%, ενώ δ) *συστηματικά* το 19% των χιονοδρόμων αναψυχής. Στην ερώτηση «με πόσες μέρες χιονοδρομίας τον χρόνο θα ήσασταν ευχαριστημένος / η», οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα (36.5%) απάντησαν ως μέγιστο αριθμό, τις 10 μέρες χιονοδρομίας το χρόνο.

Τέλος τα αποτελέσματα έδειξαν ότι περισσότεροι από τους μισούς χιονοδρόμους εμπλέκονται και σε κάποια άλλη αθλητική δραστηριότητα εκτός χιονοδρομίας, όπως αεροβική γυμναστική, βάρη, γυμναστήριο, κολύμβηση, τρέξιμο, ποδήλατο βουνού. Όσον αφορά τη συχνότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής εκτός χιονοδρομίας, το 64% των ερωτηθέντων απάντησε ότι ασκείται συχνά ή και συστηματικά, ενώ εντελώς ευκαιριακά ασκείται το 15% του δείγματος.

Παραγοντική Ανάλυση των Ανασταλτικών Παραγόντων

Προκειμένου να βρεθούν οι διαστάσεις των ανασταλτικών παραγόντων πραγματοποιήθηκε διερευνητική παραγοντική ανάλυση με τη μέθοδο της ανάλυσης σε κύριες συνιστώσες. Ακολούθησε ορθογώνια περιστροφή αξόνων. Κρατήθηκαν μόνο οι συνιστώσες με ιδιοτιμή μεγαλύτερη από 1.0 και στη συνέχεια περιστράφηκαν.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, τα αποτελέσματα ανέδειξαν έξι (6) διαστάσεις με ιδιοτιμή πάνω από 1 που εξηγούσαν το 62.5 % της συνολικής διακύμανσης. Στον πρώτο παράγοντα/διάσταση που ονομάστηκε «έλλειψη ενδιαφέροντος» φορτίστηκαν 4 θέματα και εξηγούσαν το 31.5% της συνολικής διακύμανσης. Στο δεύτερο παράγοντα που

Πίνακας 1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά του δείγματος

Φύλο	Ηλικία	Μορφωτικό επίπεδο	Οικογ. κατάσταση
Άνδρες 63%	18<22 36.3%	Βασική εκπαίδευση 35%	Άγαμοι 79.4%
Γυναίκες 37%	23<32 40.5%	ΤΕΙ ΑΕΙ 42%	Έγγαμοι 20.6%
	32< 23.2%	Φοιτητές 23.9%	

Πίνακας 2. Παραγοντική ανάλυση των εμποδίων συμμετοχής στην χιονοδρομία αναψυχής

Ανασταλτικοί παράγοντες προς την συμμετοχή	Έλλειψη Ενδιαφ/ντος	Ατομικοί Ψυχολογικοί	Εγκατ/άσεις Υπηρεσίες	Έλλειψη Παρέας	Οικον/ικά Πρόσβ/ης	Έλλειψη Χρόνου
Δεν μου αρέσει και πολύ να κάνω σκι	.80					
Δεν περνάω καλά όταν πηγαίνω για σκι	.77					
Δεν βρίσκω λόγο να συμμετέχω στο σκι	.69					
Δεν είναι μία από τις προτεραιότητές μου το σκι	.68					
Δεν θέλω να ξοδεύω έτσι τον ελεύθερο χρόνο μου		.66				
Το σκι με κουράζει		.53				
Δεν έχω αυτοπεποίθηση		.77				
Δεν έχω καλή τεχνική στο σκι		.75				
Φοβάμαι μήπως τραυματισθώ		.62				
Δεν έχω καλή φυσική κατάσταση στο σκι		.50				
Εάν βαρεθώ το σκι δεν κάτι άλλο να κάνω			.79			
Δεν μου αρέσει το περιβάλλον του χιονοδρομικού κέντρου			.68			
Δεν αισθάνομαι ότι είμαι ασφαλής στην πίστα			.52			
Συχνά οι καιρικές συνθήκες είναι ανυπόφορες			.30			
Στους φίλους μου δεν αρέσει το σκι				.84		
Δεν έχω πάντα παρέα				.74		
Στην οικογένεια και στο περιβάλλον μου δεν αρέσει το σκι				.59		
Το κόστος για το σκι είναι ακριβό					.79	
Δυσκολεύομαι να εξοικονομήσω τα χρήματα					.76	
Η προσέγγιση στο κέντρο του σκι είναι πρόβλημα για μένα					.65	
Δεν έχω τον χρόνο λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων						.77
Δεν έχω...λόγω κοινωνικών						.70
Δεν έχω.... επαγγελματικών						.68
Ιδιοτιμές	7.8	2.1	1.8	1.4	1.3	1.1
Ποσοστιαία εξήγηση των φορτίσεων	14.8	10.5	8.8	8.7	8.0	8.0

Πίνακας 3. Κλίμακες Ανασταλτικών Παραγόντων Συμμετοχής στην Χιονοδρομία Αναψυχής.

		M.O	T.A	Cronbach's a	Θέματα
Ενδο-προσωπικά εμπόδια	<i>Έλλειψη Ενδιαφέροντος</i>	2.1	1.3	.86	4
	<i>Ατομικά, Ψυχολογικά</i>	2.5	1.2	.83	7
Δια-προσωπικά εμπόδια	<i>Έλλειψη Παρέας</i>	2.9	1.4	.65	3
Δομικά εμπόδια	<i>Εγκαταστάσεις, Υπηρεσίες</i>	2.7	1.3	.67	3
	<i>Οικονομικά, Πρόσβαση</i>	3.6	1.5	.68	3
	<i>Έλλειψη Χρόνου</i>	3.5	1.4	.65	3
Συνολικά εμπόδια		2.91	1.09	.88	23

ονομάσθηκε «ατομικά / ψυχολογικά προβλήματα» φορτίστηκαν 7 θέματα και εξηγούσαν το 8.41% της συνολικής διακύμανσης. Στον τρίτο παράγοντα που ονομάσθηκε «προβλήματα εγκαταστάσεων/ υπηρεσιών» φορτίστηκαν 3 θέματα και εξηγούσαν το 7.2% της συνολικής διακύμανσης. Στον τέταρτο παράγοντα που ονομάσθηκε «έλλειψη παρέας» φορτίστηκαν 3 θέματα και εξηγούσαν το 5.62% της συνολικής διακύμανσης. Στον πέμπτο παράγοντα που ονομάσθηκε «οικονομικά και προβλήματα προσέγγισης» φορτίστηκαν 3 θέματα και εξηγούσαν το 5.37% της συνολικής διακύμανσης. Τέλος, στον έκτο παράγοντα που ονομάσθηκε «έλλειψη χρόνου» φορτίστηκαν 3 θέματα και εξηγούσαν το 4.37% της συνολικής διακύμανσης. Δύο θέματα δεν σχετιζόταν σημαντικά (λιγότερο από 0.35) με κανέναν από τους υπόλοιπους παράγοντες και διαγράφηκαν. Η εσωτερική συνοχή των παραγόντων που προέκυψαν εξετάσθηκε με τον υπολογισμό του συντελεστή α του Cronbach. Οι συντελεστές για κάθε έναν από τους έξι παράγοντες ήταν: «έλλειψη ενδιαφέροντος» α=.86, «εσωτερικά/ατομικά προβλήματα» α=.83, «εγκαταστάσεις/υπηρεσίες» α=.67, «έλλειψης παρέας» α=.65, «οικονομικά/προσέγγιση» α=.68, «έλλειψη χρόνου» α=.65. Η συνολική εσωτερική συνοχή της κλίμακας ήταν α=.88. Οι δείκτες αξιοπιστίας ήταν παρόμοιοι της προηγούμενης έρευνας των Alexandris και Carroll (1997a).

Μέσες Τιμές στις Διαστάσεις των Εμποδίων

Βάση του μέσου όρου των τιμών των αντίστοιχων θεμάτων της κάθε διάστασης υπολογίσθηκαν οι αντίστοιχες μέσες τιμές των διαστάσεων/παραγόντων. Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 3, η διάσταση «οικονομικά και προβλήματα πρόσβασης» εκλήφθηκε ως ο παράγοντας που βιώνεται με την μεγαλύτερη ένταση (M=3.6, SD=1.5) από τους χιονοδρόμους αναψυχής. Η διάσταση «έλλειψη χρόνου» έλαβε τη δεύτερη μεγαλύτερη τιμή (M=3.5, SD=1.4), ακολουθούμενη από τη διάσταση «έλλειψη παρέας» (M=2.9, SD=1.4). Ο μέσος όρος στη διάσταση «έλλειψη εγκαταστάσεων» ήταν 2.7 (SD=1.3), ενώ η διάσταση «ατομικοί/ψυχολογικοί λόγοι» εμφάνισε μέσο όρο 2.5 (SD=1.2). Τέλος, η διάσταση της «έλλειψης ενδιαφέροντος» είχε τον πιο μικρό μέσο όρο (M=2.1, SD=1.3).

Διαφορές στις Διαστάσεις των Εμποδίων, Μεταξύ των Δημογραφικών Χαρακτηριστικών του Δείγματος

Για την διερεύνηση διαφορών στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των πελατών των χιονοδρομικών κέντρων της Ελλάδος επιλέχθηκαν το φύλο, η ηλικία και η οικογενειακή κατάσταση του δείγματος. Τα αποτελέσματα της σύγκρισης μεταξύ των μέσων όρων των δημογραφικών ομάδων του δείγματος ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές

Πίνακας 4. Διαφορές των παραγόντων σύμφωνα με δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Διαστάσεις ανασταλτικών παραγόντων	Οικογενειακή κατάσταση		Διαφορές φύλου	
	Μέσες Τιμές Άγαμων	Μέσες Τιμές Έγγαμων	Μέσες Τιμές Ανδρών	Μέσες Τιμές Γυναικών
<i>Έλλειψη Ενδιαφέροντος</i>	1.9	2.1	1.9	1.7
<i>Ατομικοί / Ψυχολογικοί</i>	2.4	2.7	3.2	4.1**
<i>Εγκαταστάσεις / Υπηρεσίες</i>	2.6	2.7	3.1	2.9
<i>Έλλειψη Παρέας</i>	2.8	2.9	3.4	3.2
<i>Οικονομικά / Πρόσβαση</i>	3.6	3.3*	3.3	3.2
<i>Έλλειψη Χρόνου</i>	3.4	3.3	3.4	3.3

*p<.05, **p<.001

στο φύλο και στην οικογενειακή κατάσταση (Πίνακας 4). Συγκεκριμένα, διαφορές βρέθηκαν στη διάσταση «οικονομικά και προβλήματα πρόσβασης» ($t=2.2, p<.05$) μεταξύ χιονοδρόμων διαφορετικής οικογενειακής κατάστασης. Η υποομάδα «άγαμοι», σημείωσε υψηλότερες τιμές ($M=3.6, SD=1.5$) σε σχέση με την κατηγορία «έγγαμοι» ($M=3.3, SD=1.3$), φανερώνοντας ότι το εμπόδιο του οικονομικού κόστους για τη συμμετοχή στη χιονοδρομία αναψυχής λειτουργεί ανασταλτικά περισσότερο στους «άγαμους» από ότι αντίστοιχα τους «έγγαμους».

Ακόμη, διαφορές βρέθηκαν στη διάσταση «ατομικά ψυχολογικά προβλήματα» ($t=3.2, p<.001$) μεταξύ πελατών διαφορετικού φύλου. Οι γυναίκες σημείωσαν υψηλότερες τιμές ($M=4.1, SD=1.5$) σε σχέση με τους άνδρες ($M=3.1, SD=1.4$), φανερώνοντας ότι το εμπόδιο των «ατομικών/ ψυχολογικών» παραγόντων λειτουργεί περισσότερο ανασταλτικά στις γυναίκες από ότι στους άνδρες. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων δεν έδειξε διαφορές στην αντίληψη των ανασταλτικών παραγόντων μεταξύ διαφορετικών ηλικιακών ομάδων.

Συζήτηση

Δεν είναι εύκολο να γίνουν συγκρίσεις ανάμεσα στις διαστάσεις των ανασταλτικών παραγόντων που ανέδειξε η παρούσα έρευνα και στις διαστάσεις που βρέθηκαν σε προηγούμενες έρευνες. Αυτό γιατί υπάρχουν μεθοδολογικές διαφορές, με πιο βασική τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης δραστηριότητας αναψυχής που εξετάστηκε - της χιονοδρομίας- σε σχέση με τη γενική έννοια της συμμετοχής σε δράσεις αναψυχής άλλων ερευνών. Παρόλα αυτά, η παραγοντική ανάλυση των θεμάτων του ερωτηματολογίου ανέδειξε διαστάσεις, κάποιες από τις οποίες εννοιολογικά ταυτίζονται με διαστάσεις προηγούμενων ερευνών που διεξήχθησαν σε διαφορετικές δραστηριότητες αναψυχής. Έτσι οι διαστάσεις της «έλλειψης χρόνου» και της «έλλειψης παράας» μπορούν εύκολα να συγκριθούν με αυτές που βρέθηκαν από προηγούμενες έρευνες και οι οποίες είχαν χρησιμοποιήσει δείγμα από γενικό πληθυσμό σε άλλες δραστηριότητες (π.χ. Alexandris & Carroll, 1997a). Η διάσταση «οικονομικά / δυσκολίες πρόσβασης» βρέθηκε να είναι σημαντική ως παράμετρος για τη χιονοδρομία, διότι απ' ενός η δραστηριότητα θεωρείται από τις πλέον δαπανηρές δράσεις αναψυχής στην Ελλάδα και απ' ετέρου η πρόσβαση στα χιονοδρομικά κέντρα συνήθως παρουσιάζει προβλήματα προσέγγισης λόγω της μεγάλης απόστασης από τα αστικά κέντρα ή της δυσκολίας που παρουσιάζονται από τις καιρικές συνθήκες. Η διάσταση «εγκαταστάσεις / υπηρεσίες» παραμένει αρκετά σύνθετη στη χιονοδρομία αφού περιλαμβάνει ταυτόχρονα και τις

χιονοδρομικές εγκαταστάσεις (π.χ., πίστες, αναβατήρες, μηχανήματα, κλπ), αλλά και τα υποστηρικτικά έργα και υπηρεσίες (π.χ., οδικό δίκτυο, εγκαταστάσεις εστίασης και διαμονής, κλπ). Τέλος, η διάσταση «ατομικοί / ψυχολογικοί» λόγοι, εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα από εσωτερικά εμπόδια, μερικά των οποίων κατηγοριοποιήθηκαν σε προηγούμενες έρευνες ως διαφορετικές διαστάσεις (π.χ. προβλήματα που σχετίζονταν με την υγεία ή με το σώμα, Henderson et al., 1988). Ομοίως, η διάσταση της «έλλειψης ενδιαφέροντος» είχε εξαιρεθεί από έναν αριθμό προηγούμενων ερευνών (Jackson & Henderson, 1995). Θα πρέπει πάντως να τονισθεί ότι οι διαστάσεις οι οποίες προέκυψαν από την παραγοντική ανάλυση στην παρούσα έρευνα, είναι εννοιολογικά «καθαρές» και υποστηρίζουν τη δομική εγκυρότητα του ερωτηματολογίου.

Η εννοιολογική κατηγοριοποίηση των παραπάνω παραγόντων σε ενδοπροσωπικά (εσωτερικά / ατομικά), διαπροσωπικά (εξωτερικά-επικοινωνιακά) και δομικά (περιβαλλοντικά) εμπόδια μπορεί να γίνει βάση των προηγούμενων ερευνών που αναφέρονται στη βιβλιογραφία. Βασίζομενοι στον ορισμό των Crawford και Godbey (1987) οι παράγοντες «έλλειψη ενδιαφέροντος» και «ατομικά / ψυχολογικά» εμπόδια εννοιολογικά μπορούν να ταξινομηθούν ως ενδοπροσωπικά εμπόδια. Οι παράγοντες «εγκαταστάσεις / υπηρεσίες», «οικονομικά / πρόσβαση» και «έλλειψη χρόνου» μπορούν να εκληφθούν ως εξωτερικοί (περιβαλλοντικοί) παράγοντες και μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως δομικοί ανασταλτικοί παράγοντες. Οι δομικοί παράγοντες έλαβαν τις υψηλότερες τιμές στο σύνολο. Τέλος, ο παράγοντας «έλλειψη παράας» σχετίζεται με την αλληλεπίδραση του ατόμου με άλλα άτομα και βιώνεται σε διαπροσωπικό επίπεδο.

Ως προς τη σημαντικότητα των διαστάσεων των ανασταλτικών παραγόντων, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα προβλήματα που βιώνονται από τους χιονοδρόμους με τη μεγαλύτερη ένταση είναι τα «οικονομικά & τα προβλήματα προσέγγισης» και η «έλλειψη χρόνου». Οι υψηλές τιμές που σημειώθηκαν στη διάσταση «οικονομικά εμπόδια», σχετίζονται με τις απαιτήσεις της συγκεκριμένης δραστηριότητας, τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, και ίσως συνδέονται με την περιορισμένη οικονομική δυνατότητα του συγκεκριμένου δείγματος της έρευνας (ένα ποσοστό συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν φοιτητές - 24%). Ακόμη, οι υψηλές τιμές στη διάσταση «προβλήματα πρόσβασης» σχετίζεται πιθανόν με προβλήματα στο οδικό δίκτυο, στη μεγάλη χιλιομετρική απόσταση των χιονοδρομικών κέντρων από τα μεγάλα αστικά κέντρα και τις δυσκολίες που παρουσιάζονται με την οδήγηση σε δύσκολες καιρικές συνθήκες. Η σημαντικότητα της διάστασης «έλλειψη χρόνου» ήταν αναμενόμενη διότι στην σύγχρονη ζωή, ο

χρόνος που απαιτείται για την εργασία, τις σπουδές, την οικογένεια, τις κοινωνικές υποχρεώσεις είναι αυξημένος και οι υποχρεώσεις αυτές αποτελούν εμπόδιο σε δράσεις που απαιτούν πολύ ελεύθερο χρόνο. Η ενασχόληση με τη χιονοδρομία απαιτεί τη διάθεση μίας ολόκληρης σχεδόν ημέρας, σε αντίθεση με άλλες δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής όπως αθλοπαιδιές και κολύμβηση, που υλοποιούνται κοντά ή μέσα στα αστικά κέντρα και απαιτούν συγκριτικά πολύ λίγες ώρες.

Οι διαφορές λόγω οικογενειακής κατάστασης που βρέθηκαν στο δείγμα των χιονοδρόμων συμφωνούν με προηγούμενες έρευνες, (π.χ., Alexandris & Carroll, 1997) και μπορούν να ερμηνευθούν σύμφωνα με τον τρόπο ζωής των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα. Τα άτομα που ανήκουν στην κατηγορία «άγαμοι» έχουν ποικίλες δυνατότητες επιλογής δραστηριοτήτων αναψυχής. Οι παραπάνω προσπαθούν να συμμετέχουν σε όσο το δυνατόν περισσότερες δραστηριότητες και για το λόγο αυτό ίσως αντιμετωπίζουν οικονομικό πρόβλημα. Αντίθετα, η κατηγορία «έγγαμοι» θεωρεί πρόβλημα τον περιορισμένο χρόνο εξ' αιτίας των οικογενειακών υποχρεώσεων.

Διαφορές λόγω φύλου βρέθηκαν μόνο στη διάσταση «ατομικοί / ψυχολογικοί λόγοι», όπου οι γυναίκες παρουσίασαν υψηλότερες τιμές σε σχέση με τους άνδρες. Το αποτέλεσμα συμφωνούν με προηγούμενες έρευνες των Jackson και Henderson (1995) και Alexandris και Carroll (1997b), οι οποίες υποστήριξαν ότι οι γυναίκες αντιλαμβάνονται με περισσότερη ένταση τα ενδοπροσωπικά εμπόδια στην αναψυχή από ότι οι άνδρες. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους υπεύθυνους

προώθησης των χιονοδρομικών κέντρων, καθώς θα πρέπει να γίνει προσπάθεια να διευρυνθεί η αγορά και να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στη χιονοδρομία αναψυχής.

Συνοψίζοντας, πρέπει να επισημάνουμε ότι οι διοικήσεις των χιονοδρομικών κέντρων πρέπει να αντιμετωπίζουν κάθε πληθυσμιακή ομάδα ανάλογα με τα ιδιαίτερα δημογραφικά της χαρακτηριστικά. Όπως έδειξε η έρευνα, κάποιες υποομάδες (π.χ. γυναίκες) έχουν ιδιαιτερότητες, βιώνουν διαφορετικούς ανασταλτικούς παράγοντες και απαιτούν διαφορετική επικοινωνία και αντιμετώπιση προκειμένου να ξεπεράσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Είναι συνεπώς απαραίτητη η εφαρμογή των κριτηρίων τμηματοποίησης της αγοράς από τις διοικήσεις των χιονοδρομικών κέντρων. Θα είναι ενδιαφέρον στο μέλλον να πραγματοποιηθούν έρευνες που να ερευνήσουν τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής σε σχέση με συνδυασμούς δημογραφικών χαρακτηριστικών, όπως ζευγάρια ή ολόκληρες οικογένειες, ή διαφορετικές φάσεις του κύκλου ζωής της οικογένειας.

Τέλος, πρέπει να τονισθεί ότι αν και το δείγμα της παρούσας έρευνας δεν ήταν μικρό, τα αποτελέσματα μπορεί να εκληφθούν μόνον ως ενδεικτικά και όχι αντιπροσωπευτικά του πληθυσμού των χιονοδρόμων αναψυχής στην Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει διότι διαφορετικές κλιματολογικές και γεωγραφικές συνθήκες είναι πιθανόν να τροποποιήσουν τη διάθεση των χιονοδρόμων, ενώ μπορεί να εμφανίσουν ή εξαφανίσουν πιθανά εμπόδια ή προβλήματα των χιονοδρομικών κέντρων, γεγονότα που ενίοτε λειτουργούν ως ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής.

Σημασία για την Ποιότητα Ζωής

Δείκτης καταγραφής του βιοτικού επιπέδου των πολιτών μίας σύγχρονης κοινωνίας, κατά τον ελεύθερο χρόνο τους, είναι και το επίπεδο ενασχόλησής τους με δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής. Η ενασχόληση των πολιτών κάθε ηλικιακής ομάδας με τον αθλητισμό και τις δραστηριότητες αναψυχής αποτελεί ένδειξη υγείας σε σωματικό, πνευματικό, συναισθηματικό και ψυχικό επίπεδο. Ακόμη η διατήρηση ή η επανάκτηση των παραπάνω αγαθών από το άτομο πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα και επιδίωξη κάθε ανεπτυγμένης κοινωνίας. Η δραστηριότητα της χιονοδρομίας αναψυχής και το ευρύτερο περιβάλλον των χιονοδρομικών κέντρων αποτελούν ίσως ένα από τα ελάχιστα ανοικτά οργανωμένα κέντρα αναψυχής τους χειμερινούς μήνες στη χώρα μας. Καθ' ότι τα οφέλη από την συμμετοχή τους σε χειμερινά αθλήματα είναι συνδεδεμένα άμεσα με την ποιότητα ζωής, τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας ευελπιστούν να βοηθήσουν την πολιτεία αφ' ενός να διευκολύνει τη συμμετοχή των πολιτών και αφ' ετέρου να περιορίσει το δυνατόν τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής στη χιονοδρομία αναψυχής.

Βιβλιογραφία

Alexandris, K., & Carroll, B. (1999). Constraints on recreational sport participation within the adult population in Greece: implications for the provision and management of sport services. *Journal of Sport Management*, 13, 317-332.

Alexandris, K., & Carroll, B. (1997a). An analysis of

leisure constraints based on different recreational sport participation levels: results from a study in Greece. *Leisure Sciences*, 19, 1-15.

Alexandris, K., & Carroll, B. (1997b). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: results from a

- study in Greece. *Leisure Studies*, 16, 107-125.
- Alexandris, K., Tsozbatzoudis, C., & Grouios, G. (2002). Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation. *Journal of Leisure Research*, 34, 233-252.
- Γιοβάνη, Χ. (2005). Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής στην χιονοδρομία αναψυχής. Μεταπτυχιακή διατριβή στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, 'Εξ αποστάσεως', «Άσκηση & Ποιότητα Ζωής, των Πανεπιστημίων Θεσσαλίας και Δημοκρίτειου.
- Crawford, D., & Godbey, G. (1987). Reconceptualizing barriers to family leisure. *Leisure Sciences*, 9, 119-127.
- Crawford, D., Jackson, E., & Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13, 309-320.
- Godbey, G. (1985). Non-use of public leisure services: a model. *Journal of Park and Recreation Administration*, 3, 1-12.
- Howard, D., & Crompton, J. (1984). Who are the consumers of public park and recreation services? An analysis of the users and non-users of three municipal leisure service organizations. *Journal of Park and Recreation Administration*, 2, 33-48.
- Jackson, E. (1990). Recent developments in leisure constraints research, in *Leisure Challenges: Bringing People Resources and Policy into Play*. In B. Smale (Ed), *Proceedings of the 6th Canadian Congress on Leisure Research* (pp. 341-344). Toronto: Research Council on Leisure.
- Jackson, E. (1991). Introduction. Special issue on leisure constraints/constrained leisure. *Leisure Sciences*, 13, 273-278.
- Jackson, E. (1993). Recognizing patterns of leisure constraints: Results from alternative analyses. *Journal of Leisure Research*, 25, 129-149.
- Jackson, E., Crawford, D., & Godbey, G. (1993). Negotiation of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 15, 1-11.
- Jackson, E., & Hederson, K. (1995). Gender-based analysis of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 17, 31-51.
- Jackson, E., & Scott, D. (1999). Constraints to leisure. In E. Jackson & T. Burton (Eds), *Leisure Studies: Prospects for the Twenty-first Century* (pp 299-317). State College: Venture Publishing
- McGuire, A., Dottavio, D., & O'Leary, J. (1986). Constraints to participation in outdoor recreation across the life span: a nation-wide study of limiters and prohibitions. *The Gerontologist*, 26, 538-544.
- McGuire, F., & O'Leary, J. (1992). The implication of leisure constraint research for the delivery of leisure services. *Journal of Park and Recreational Administration*, 10, 31-40.
- Nassis, P. (1996). An analysis of sports policy in Greece (1980-92). In M. Collins (Ed), *Leisure in Industrial and Post-Industrial Societies* (pp 31-41). Brighton: Leisure Studies Association.
- Raymore, L., Godbey, G., & Crawford, D. (1994). Self-esteem, gender and socioeconomic status: their relation to perceptions of constraint on leisure among adolescents. *Journal of Leisure Research*, 26, 99-118.
- Romsa, G., & Hoffman, W. (1980). An application of non-participation data in recreation research: testing the opportunity theory. *Journal of Leisure Research*, 26, 99-118.
- Searle, M., & Jackson, E. (1985a). Recreation non-participation and barriers to participation: considerations for the management of recreation delivery systems. *Journal of Recreation and Park Administration*, 3, 23-35.
- Searle, M., & Jackson, E. (1985b). Socio-economic variations in perceived barriers to recreation participation among would-be participants. *Leisure Sciences*, 7, 227-249.

